

Møte for lukkede dører, Stortinget 2. februar 1937

Møte for lukkede dører i Stortinget
den 2. februar 1937 kl. 10.00

President: Magnus Nilssen.

Dagsorden:

Referat.

Efter forslag av presidenten besluttet enstemmig:

- 1) Møtet settes for lukkede døre.
- 2) Regjeringens medlemmer og de i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer gis adgang til møtet.

Statsråd Bergsvik overbragte følgende kgl.prp.: Om forberedelse av etableringen av visse sikringsforanstaltninger i Finnmark og vedrørende sjøforsvaret.

Presidenten: Presidenten foreslår at den overbragte proposisjon sendes militærkomiteen.

Seip: Me har no fått proposisjon um dei umframtiltak som alt er sette i verk. Det har vore tala mykje um andre umframtiltak som det skulde koma framlegg um. Eg vil gjerne nytta høvet til å spyrja statsministeren um me kann venta slike framlegg. Me står noko uviss her i Stortinget, og det er ikkje so godt for Stortinget å taka fat på budgettett fyrr ein har fullt oversyn. Militærnemnda står og uviss so lenge ein ikkje veit noko. Difor vil eg nytta høvet til å gjera det spørsmålet til statsministeren, um ikkje Regjeringa vil gjeva Stortinget ei melding um kva standpunkt ho tek til desse spørsmåla, og eit oversyn yver korleis me står med umsyn til forsyningar og med umsyn til militært forsvar, soleis som stoda no er. Den proposisjon som er komen her i dag, syner at Regjeringa har vore merksam på at tilhøva er vanskelege, og at det kann koma til å krevjast umframtiltak både når det gjeld civil forsyning og militære forsyningar. Som sagt, Stortinget står noko uviss fyrr ein får vita dette. Difor vil eg nytta dette høvet til å spyrja statsministeren um det.

Hambro: Jeg vil henstille til den ærede statsminister i møte for lukkede dører alene å besvare spørsmål som må behandles for lukkede dører, og å besvare eventuelt stillede spørsmål av helt almen offentlig åpen politisk interesse for åpne dører.

Statsminister Nygaardsvold: Ja, jeg kan ikke si annet enn at jeg blev litt forbauset over at hr. Seip nettop i et møte for lukkede dører og uten på forhånd å varsle Regjeringen på noen måte, stiller et så omfattende spørsmål som han nettop nu har stillet - et spørsmål som faller minst i to forskjellige deler. Hr. Seip sa at Stortinget gikk uviss, det kunde ikke gå til å behandle Regjeringens forslag til budgett, såvidt jeg forstod, fordi det gikk så mange rykter. Regjeringen er ikke ansvarlig for de rykter som kommer. Regjeringen har i likhet

med andre regjeringer fremlagt sitt budgett, og jeg antar at Stortinget da har arbeidsstoff nok foreløbig.

Seip: Når eg sette fram dette spursmålet i møte for stengde dører, var det nett av di eg tenkte det kunde vera spursmål som ein ikkje fyrebils burde dryfta offentleg. Statsministeren vilde ikkje svara på det. Det var i mitt spursmål ikkje noko aggressivt på nokon måte. Det er noko som alle veit, at uvisse står me her. Og eg spurde berre um Regjeringa, når ho skal taka sitt standpunkt, i alle tilfelle vilde gjeva Stortinget ei melding um det. Vel, når statsministeren ikkje vil svara, er det ikkje noko å gjera med det.

Joh. Ludw. Mowinckel: Jeg kom for sent til å påhøre hr. Seips spørsmål, så jeg kjenner ikke til hvorledes det har vært formet. Men der er jo en ting i forbindelse med dette som naturligvis har meget stor interesse, og som ikke behøver å knyttes til noe spørsmål, men som det kanskje kan være formålstjenlig å tale litt om nettop for lukkede dører. Det er en ting som har vært almindelig på tale, ikke bare i rykter, men også her blandt Stortingets medlemmer, nemlig at spørsmålet om ekstra bevilgninger til forsvaret i år må tas op til drøftelse. Nu er det ikke kommet et forslag om ekstraordinært forsvarsbudgett i forbindelse med selve hovedbudgettet; men det er gitt, at skal et sådant forslag komme, må det på en måte sees i sammenheng med hovedbudgettet, da det jo utvilsomt vil legge beslag på ganske store midler. Jeg vet ikke - og jeg vil heller ikke spørre om det - hvorledes Regjeringen stiller sig til det, for det kan nok være at det kan gjøres ved en annen leilighet, kanskje burde et sådant spørsmål bli forelagt Regjeringen på forhånd. Men det som jeg har lyst til å berøre, det er om det ikke vilde være riktig og formålstjenlig at representanter for alle partier i Stortinget sammen med Regjeringen drøftet dette viktige spørsmål, forat man kanskje på forhånd kunde komme til et resultat. Jeg tror det vilde være overmåte tiltalende om dette spørsmål om det ekstraordinære forsvarsbudgett kunde løftes op og ut av det politiske mellemværende. Jeg kan forstå at Regjeringen ikke har slik lyst til å komme med et ekstraordinært forslag forinnen spørsmålet har vært saklig diskutert mellem Regjeringen og Stortingets samtlige partier. Men det er et spørsmål om ikke dette burde gjøres nogenlunde snart, om man ikke skulde søke vennskapelig kontakt med hverandre for å drøfte dette spørsmål, og på den måte søke å bli enige om hvor langt man fant det forsvarlig - eller skal vi si nødvendig - å gå under den nuværende politiske situasjon, for at man på grunnlag av disse gjensidige vennskapelige drøftelser kunde nå et resultat som kanskje alle var enige om. Og hvis man fant at det var riktig at slike vennskapelige drøftelser blev optatt, var det kanskje ønskelig at man da kunde gå til det nogenlunde snart. Tenk for en fordel det vilde være ikke alene for oss som sitter her og representerer landet, men for hele landet, om der av disse forhandlinger kunde utgå en proposisjon som man på forhånd var blitt enige om. Og det vil naturligvis være ønskelig om dette kunde skje så snart at man kunde få se resultatet av disse

overveielser, og få se hvad det vil komme til å koste, i sammenheng med det almindelige budgett.

Hambro: Jeg tror at de fleste av tingets medlemmer, som sikkert alle har den største interesse for de spørsmål som her er berørt, er nokså uforberedt på å drøfte dem ex tempore her idag. Den tanke som hr. Mowinckel kastet frem, synes jo i og for sig å være en meget sympatisk tanke. Men den naturlige vei å gå, som står Regjeringen helt åpen - en vei hvor Regjeringen allerede har tatt det første skritt - er å drøfte denne sak i den store utenrikskomite, slik som det delvis blev gjort i møtet i desember, hvor det også blev gjort rede for generalstabens og admiralstabens krav og ønskemål i store linjer. Der blev under denne konferanse også drøftet den mulighet under et fellesmøte av den store utenrikskomite og militærkomiteen å drøfte disse spørsmål. Og hvis de overhodet skal kunne utkrystalliseres til noget konkret, tror jeg det er helt nødvendig at man behandler dem i de faste former som Stortingets reglement og forretningsorden gir full adgang til.

Statsminister Nygaardsvold: Det er her nu pekt på to måter hvorpå man kan komme frem til mere klarhet over de krav som enkelte aviser så frenetisk har stillet utover høsten og vinteren. Den ene er hr. Mowinckels antydning om at samtlige partier - det måtte vel være utvalg, det kunde vel ikke være almannamøter - og Regjeringen skulde drøfte spørsmålet om ekstraordinære forsvarsbevilgninger. Hr. Hambro har antydnet at Regjeringen skulde ta dette spørsmål op likeoverfor den store utenrikskomite. Jeg sa første gang jeg hadde ordet, uforberedt på at dette spørsmål skulde bli kastet frem, at Regjeringen ikke har noget ansvar for de rykter som har gått. Men jeg vil få lov til å si, og jeg vil få lov til å gjenta det når saken skal behandles i åpent møte, at jeg nærmest har oppfattet alle disse skriverier omkring Regjeringens "ekstraordinære forsvarsbudgett" som den rene provokasjon likeoverfor den sittende Regjering, - det har jo vært snakket om svindelbudgett i forbindelse med disse ting. Det er ganske klart at Regjeringen som sådan ikke kan ha noget ansvar for hvad en enkelt person eller enkelte personer innen Regjeringens eget parti eller innen de andre partier kan ha uttalt om disse ting, og det vet også de som har skrevet og som har ført an i denne agitasjon. Jeg vil ikke gå nærmere inn på det ved denne anledning. Men jeg vil gjenta, hvad jeg sa første gang, at Regjeringen har fremlagt sitt budgett. Den proppisjon som er avlevert nu, og de foranstaltninger som er foreslått der, er Regjeringen gått til av den grunn at den mente det var påkrevet, slik som situasjonen var forsyningsmessig, særlig med hensyn til det nordlige Norge, som står i en særstilling med sine manglende kommunikasjoner. Av denne grunn fant Regjeringen at det var dens plikt å gjøre noget for å sikre tilførsler med videre der oppe. Jeg vil ikke gå nærmere inn på det, men jeg er forberedt på nårsomhelst i åpent møte her i Stortinget å si fra om min og Regjeringens stilling til avisenes skriverier omkring disse spørsmål.

Seip: Statsministeren kjem stødt attende til kva avisene har sagt, men eg vil få lov til å segja til statsministeren, at det er ikkje alt dette dei skriv i avisene som me dryfter her, men det er Stortinget - i alle fall kjenner eg det slik - det er Stortinget som kjenner seg uviss i desse spørsmål: kvar står me? Kvar står me civilt og militært? Det vilde Stortinget, i alle fall eg som formann i militærnemnda, gjerne ha eit oversyn over. Når eg tok dette fram her i dag, var det nettupp for at det ikkje skulde verta noko slag agitasjon um det, som det so lett vert i eit offentleg møte. I eit møte for stengde dører her meinte eg me kunde dryfta det utan nokon agitasjon på nokon måte. No, statsministeren har sagt - eg forstod han slik - at han er viljug til å dryfta desse spørsmål, og det kan då sjølvsagt vera høve til å koma attende til dei seinare.

Hambro: Jeg vil bare minne om at efter reglementet kan 4 medlemmer av den store utenrikskomite forlange dette spørsmål bragt inn til drøftelse i utenrikskomiteen. Det er mitt inntrykk efter det lille ordskifte som har vært ført her idag, at det muligens vilde være nyttig å få nogen avsiling - jeg hadde nær sagt av humørene, før man går til en offentlig drøftelse av disse spørsmål. Jeg vil henstille til hr. Mowinckel å gå igjennem referatet fra det siste møte i den store utenrikskomite. Jeg tror at han i det referat vil finne full foranledning til å velge en form for en eventuell sammenkallelse av komiteen med Regjeringen for å drøfte dette spørsmål og også derunder komme inn på det som var berørt i komiteen dengang, om man skal foranledige et fellesmøte med militærkomiteen.

Joh. Ludw. Mowinckel: Jeg takker hr. Hambro for hans henvisning til den store utenrikskomite, men det var jo ikke nettop den jeg tenkte på med hvad jeg sa; for jeg kjenner jo den store utenrikskomite; men jeg synes ikke at den og den samlede Regjering er det rette forum for å drøfte det ganske ekstraordinære spørsmål vi her står overfor. Jeg vender tilbake til det som var og er min tanke, at partiene velger en eller to eller tre mann - hvad man synes er riktig - for sammen med et utvalg av Regjeringen: statsministeren, utenriksministeren, forsvarsministeren, finansministeren, å drøfte dette spesielle spørsmål. Jeg tror det er en fremgangsmåte som er mer i overensstemmelse med situasjonen og også slik som kanskje de aller fleste av Stortingets medlemmer anskuer denne situasjon.

Votering:

Presidentens forslag: Proposisjonen sendes militærkomiteen - bifaltes enstemmig.

Protokollen blev derefter oplest uten å foranledige nogen bemerkning.

Møtet hevet kl. 10.20.